

ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΙΣ

ΙΣ ἐκ τῶν μᾶλλον διαπρεπῶν λογογράφων τῆς πόλεώς μας μοι ἔλεγε πατρικῶς πρὸ ἑνὸς περιόπου ἔτους: « Ἐὰν θέλετε νὰ ἐκτιμηθῆτε ὑπ' ἐκείνων, οἵτινες θὰ σᾶς ἀναγινώσκωσι, γράφετε πάντοτε καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς καρδίας σας, τῆς συνειδήσεώς σας, χωρὶς νὰ κουράζετε τὸ πνεῦμά σας ὑπερμέτρως, χωρὶς νὰ χάνετε τὸν καιρὸν σας εἰς περιστροφὰς ματαιίας, εἰς ἀναπτύξεις ἐκκεντρικῶν καὶ παραδόξων ἰδεῶν, εἰς ἐκζητήσεις ἐπιτετηδευμένων ἐκφράσεων ἢ λέξεων νεοφανῶν... Ἐχετε ὑπ' ὄψει σας ὅτι καὶ οἱ αὐστηρότεροι κανόνες τῆς λογοτεχνίας ἐφαρμοζόμενοι δὲν δύναται ν' ἀντικαταστήσωσι τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἴσθησιν· ἂν αὐταὶ ἑλλείπωσιν, ἐκεῖνοί εἰσιν ἀνωφελεῖς. Καλῶς γράφειν ἐστὶ καλῶς σκέπτεσθαι, καλῶς αἰσθάνεσθαι καὶ συνεπῶς καλῶς ἐκφράζεσθαι... » Ἐξηκολούθησε κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπ' ἀρκετὴν ὥραν παρέχων μοι τὰς πολυτίμους συμβουλὰς του, ἐκ τῶν ὁποίων καὶ προσεπάθησα παντὶ σθένει νὰ ἐπωφεληθῶ ἀργότερον.

* * *

« Γράφετε καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς καρδίας σας, τῆς συνειδήσεώς σας... »

Μᾶς εἶναι τοῦτο δυνατόν; θὰ ἐρωτήσωσιν ἴσως τινές.

Βεβαίως δὲν μᾶς εἶναι πάντοτε δυνατόν νὰ γράφωμεν καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς καρδίας μας· ἀλλ' ὀφείλομεν τοῦλάχιστον νὰ γράφωμεν πάντοτε καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς συνειδήσεώς μας, βδελυσσόμενοι τὸ ψεῦδος, τὴν κολακειάν, ἀποφεύγοντες τὰς ἀλόγους ἀξιώσεις, τὰς περιπλοκάς, τὰς διαφορουμένας ἐννοίας, τὸ γριφῶδες ὕφος καὶ περιφρονοῦντες τέλος πᾶν εἶδος μικρολογίας.

Ἄλλου εἶδους βεβαίως εἶναι ἡ λεπτὴ ἐκείνη εἰρωνεία ἐνίων συγγραφέων, οἵτινες γράφοντες δημοσίᾳ ὡς μόνον ἀντικείμενον ἔχουσι τὸν χαριεντισμὸν, καὶ οἵτινες ἀκουσίως, χωρὶς νὰ τὸ αἰσθᾶ-

ωνται σχεδόν, μεταδίδουσιν εἰς τὰ γραφόμενά των δόσιν τινὰ εὐφροῦς εἰρωνείας.

Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ τέχνη τοῦ μικρολογεῖν καθίσταται ἴσως πολὺ δυσκολωτέρα τοῦ μεγαλολογεῖν. Ἐὰν ἡ εἰλικρίνεια ἐπιβάλλεται εἰς πᾶν ὅ,τι λέγομεν, κατ' αὐστηρότερον λόγον ἐπιβάλλεται αὐτῇ εἰς πᾶν ὅ,τι γράφομεν.

* *

Τὸ ὕφος εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, ἡ ἀνταύγεια τῆς καλῆς ἢ τῆς κακῆς ψυχῆς, τῆς μεγάλης ἢ τῆς μικρᾶς, τῆς εὐγενοῦς ἢ τῆς χυδαίας.

Ἄς προσέχωμεν λοιπὸν πολὺ εἰς ὅ,τι λέγομεν διὰ τῆς γραφῆς, εἰς τρόπον ὥστε οὐδεὶς νὰ δυνηθῇ ποτὲ νὰ θέσῃ ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς μας σελίδας τινάς, ἐφ' ὧν διωλίσθησεν ἄλλοτε ἡ γραφίς μας ὑπὸ τὴν ὄψιν εὐτελῶν αἰσθημάτων, ἢ εἰς μίαν κρίσιν παραφορᾶς, ἐχθρότητος, μνησικακίας, ζηλοτυπίας.

Ἡ εὐμένεια, ἡ γλυκύτης, ἡ καλωσύνη, ἡ ἐπιστήμη τῶν καλῶν συμβουλῶν, ἡ ἀλήθεια, ἡ εἰλικρίνεια πρὸ παντός ἔστωσαν τὰ μόνα ἐλατήρια, τὰ ὁποῖα νὰ κινῶσι τὴν χεῖρα μας ἐπὶ τοῦ πρὸ ἡμῶν λευκοῦ χάρτου.

« Ἡ γραφίς ἔχει καθήκοντα ἀδελφῆς τοῦ Ἑλέους » λέγουσι. Τούτου ἕνεκα καὶ ὀφείλει πάντοτε νὰ ἦναι συμπαθῆς καὶ εὐεργετική, ὑπέρμαχος πραγμάτων ἱερῶν καὶ διερμηνεὺς αἰσθημάτων εὐγενῶν.

Ἐὰν μᾶς ἐπιβάλλεται ἐνίστε ἐξ ἀδριτοῦ ἀνάγκης νὰ γράφωμεν αὐστηρῶς πως, καθήκον ἔχομεν νὰ πράττωμεν τοῦτο κατόπιν ἐξακριβώσεως τῶν πραγμάτων καὶ μετ' ἐπιεικειᾶς.

Ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ εὐγένεια δέον νὰ πλαισιῶσι πᾶσαν αὐστηρὰν ἰδέαν.

* *

« Σεῖς ὅλοι, λέγει μία σύγχρονος Ἑλληνίς λογογράφος, σεῖς ὅλοι οἱ κρατοῦντες γραφίδα ἀνά χεῖρας, μὴ λησμονῆτε ὅτι ἔχει τὴν ἐπικίνδυνον δύναμιν νὰ καθίσταται ὄπλον δηλητηριῶδες καὶ φονικόν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ὄργανον εὐπραγίας. Προσπαθεῖτε νὰ καθιστᾶτε αὐτὴν πάντοτε μαγικὴν ῥάβδον, σκορπίζουσιν παντοῦ τὴν ἠθικὴν ὠφέλειαν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐθυμίαν ». Ὅλοι λοιπὸν αἱ προσπάθειαι καὶ αἱ φροντίδες ἡμῶν δέον νὰ τείνωσιν εἰς τοῦτο, πρὸς τὸ καλὸν τῆς καθόλου ἀνθρωπότητος.

Καὶ τὸ ἀπλούστερον φιλολογικὸν ἔργον καὶ τὸ ἐλάχιστον δημοσίευμα δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐπὶ τῆς ψυχῆς εὐεργετικῶς, δύναται νὰ θεραπεύσῃ τὰς μᾶλλον βαθείας πληγὰς, δύναται νὰ ἐνισχύσῃ καὶ τοὺς μᾶλλον ἀπελπισθέντας, ἀρκεῖ νὰ ἐμπνέῃ πάντοτε τὸν συγγραφέα τοῦ τὸ θρησκευτικὸν καὶ τὸ φιλανθρωπικὸν συναίσθημα.

Ὡς ἐπίλογον τῶν ὀλίγων τούτων, ἄς μοὶ ἐπιτραπῆ νὰ ἐπα-
ναλάβω τὴν ἀρχὴν τοῦ σοφοῦ φίλου μου: «Γράφετε πάντοτε
καθ' ὑπαγόρευσιν τῆς καρδίας σας, τῆς συνειδήσεώς σας...»

Δὲν εὐρίσκετε ὅτι ἡ συμβουλὴ αὕτη, ἡ τόσον ἀπλῆ ἐν τῇ ἐκ-
φράσει της, εἶναι βαθυτάτη ἐν τῇ ἐννοίᾳ της;

Ἐν Κωνσταντινουπόλει

ΙΟΥΛΙΑ Ι. ΚΑΡΑΛΗ

ΑΠΟ ΤΟΝ "ΤΑΦΟ,"

ΚΡΥΨΕ, μάννα, τὸ παιδί Καὶ τ' ἀραχνιασμένα της
ποῦ στὸ πλευρό σου παίζει, γυρεύει τὰνθογνάλια
κ' ἔστρωσ' ἡ Χαρόντισσα νὰ στολίση μὰ ξανθὰ
πρωτάκουστο τραπέζι. χερουβικά κεφάλια.

Κάτον ἐκεῖ σιὰ Τάρταρα Θέλει μῆλο μάγουλο,
τὰ κρονοπαγωμένα, θέλει χειλάκι ῥόδι
πείνας' ἡ Χαρόντισσα καὶ τὸ γυιό της προσκαλεῖ
κ' ἐδίψασεν, ὠϊμένα! καὶ τότε κάνει Ἡρώδη.

Βάλθηκε μὲ τῶν παιδιῶν Καὶ τὸν στέλνει θεριστὴ
τὴ σάρκα νὰ χορτάση· τὸν ἄγριο καβαλλάρη
σκέλεθρο τὸ πιάτο της σιῶν μανάδων τὰ παιδιὰ
καὶ καύκαλο τὸ τάσι. καὶ σιῶν σπιτιῶν τὴ χάρη.

Θέλει πλούσια ξέχειλα Κρύψε, μάννα, τὸ παιδί
τὰ δυὸ νὰ τὰ γιομίση, ποῦ στὸ πλευρό σου παίζει,
κι' ὄνειρεύεται τρελὸ κ' ἔστρωσ' ἡ Χαρόντισσα
κι' ἀτέλειωτο μυθῶσι. πρωτάκουστο τραπέζι.

Καὶ κρασάκι ὀρέγεται Τῶστρωσε καὶ κάθησε
τριανταφυλλένιον αἷμα, καὶ νὰ χορτάση θέλει
καὶ κορμάκι λαχταρεῖ μὲ τῆς γῆς τὰ φρόγαλα
σὰν κρῦο νερό, σὰν ψέμα. καὶ τὸ καθάριο μέλι!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ